

Overzicht onderzoek, maatschappelijke dienstverlening, bijscholingen in het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen-HUB periode januari-juni 2011 (ontwerp)

I Onderzoek en maatschappelijke dienst- verlening thematisch geordend

---

Publicaties, activiteiten en maatschappelijke dienstverlening worden geordend volgens volgende themata:

1. Gezinsbeleid
2. Nieuwe technologie, ethiek en opvoeding
3. Ouderschap en opvoedingsondersteuning
4. Gezin en School/ Opvoeding en onderwijs
5. Informatie aan Gezinnen en brede gezinsthema's
6. Genetische diagnostiek en ethiek
7. Levensbeschouwing

De publicaties van medewerkers in het kader van de viering van 50 jaar Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen of publicaties die ontstonden in een andere werksetting (maar dit jaar gepubliceerd) worden opgenomen onder:

8. Publicaties buiten categorie

1. Gezinsbeleid

Voor de opvolging van het gezinsbeleid wordt door Kathleen Emmerly een jaarlijkse systematische screening van de diverse domeinen en actoren van het gezinsbeleid uitgevoerd. Alle beleidsmaatregelen die betrekking hebben op het gezinsbeleid in Vlaanderen worden systematisch opgelijst en geanalyseerd. Naast de inhoudelijke oplijsting en analyse is er ook aandacht voor het verfijnen van het gehanteerde beleidsanalyse-instrument.

De onderzoeksresultaten en de bijdragen aan deze forumdagen worden gepubliceerd in de reeks 'Forumdagen' van het HIG.

Dit jaar werd er bijkomend aandacht besteed aan samenwonen in het gezinsbeleid. Uit onze studie blijkt dat meerdere allicht goedbedoelde tegemoetkomingen en regelingen het samenwonen zeker niet stimuleren.

Publicaties

Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (2011) '**Gezinsbeleid in 2010: van gewoon samen tot samengewoond en opnieuw samen**', aflevering 22 in de reeks 'Forumdagen', 150 blz.

- Deze uitgave bevat onze jaarlijkse 'state of the art' van het Vlaamse gezinsbeleid zoals het gevoerd werd in 2010. De maatregelen worden getoetst aan onze standpunten van een preventief en ondersteunend gezinsbeleid, een selectief beleid onafhankelijk van de gezinsvorm en het arbeidsstatuut en een expliciet en samenhangend gezinsbeleid.
- Een inleidende tekst over samenwonen in het gezinsbeleid plaatst het thema binnen de algemene context.
- We toetsen of het leefloon en het sociaal woonbeleid het samenwonen al dan niet stimuleert.
- Joris Ghysels en Wim Van Lancker van het Centrum voor Sociaal Beleid schrijven over de gemengde voordelen van het gezinsbeleid in Vlaanderen.

EMMERY, K., LUYTEN, D., JENNES, G. (2011) Samenwonen in het Gezinsbeleid. In: *Gezinsbeleid in 2010. Van gewoon samen tot samenwonend en opnieuw samen: samenwonen in het gezinsbeleid*. Brussel, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, 95-125.

LUYTEN, D., EMMERY, K., JENNES, G. (2011) Van gewoon samen tot samenwonen: het overheidsbeleid een hinderpaal? HIG-studie zegt: overheidsbeleid bevordert samenwonen niet. *Welzijnsmagazine Sociaal* [nog te verschijnen].

LUYTEN, D., EMMERY, K., JENNES, G. (2011) Waarom bevordert men met regels en steun het samenwonen niet? HIG-studie over het effect van overheidsbeleid op het samenwonen. *OCMW-visies* [nog te verschijnen].

Persmoment

De resultaten van de studie werden voorgesteld op een persconferentie op 13 mei 2011. Er was veel belangstelling van de media. Werkten mee aan deze persconferentie: Joris Ghysels (UA), Dirk Luyten, Kathleen Emmery en Gaby Jennes (allen HIG-HUB).

In de pers

Zie: http://www.hig.be/evenementen/dag-gezin_13mei2011.htm

2. Nieuwe technologie, ethiek en opvoeding

In de eerste helft van 2011 werd door Hans Van Crombrugge, Adelheid Rigo, Mieke Van Nuland en Bert Desmet de studie afgewerkt over het inzetten van Location Based Services (LBS) voor het volgen kinderen en jongeren (LIVELINE-Europese Commissie FP7).

De resultaten van de focusgroepen over wat gebruikers van LBS verwachten en over de pedagogische en ethische bekommernissen bij het inzetten van LBS werden in een studie gebundeld (in de reeks 'Forumdagen' van het HIG, nr. 21) en voorgesteld op een studievoormiddag.

Een online vragenlijst vult de resultaten uit de focusgroepen aan. 555 alumni van de HUBrussel vulden de vragenlijst in naar de pedagogische en ethische standpunten over LBS en de bereidheid tot gebruik ervan. De gegevens werden kwantitatief verwerkt en in een artikel gegoten.

Publicaties

VAN CROMBRUGGE, H. (2011) Help! Waar is mijn kind? Help! Mijn ouders volgen me? Pedagogische reflecties bij plaatsbepalingssystemen. In: NUELANT, T., JENNES, G. e.a., *Stalking with a smile. Pedagogische en maatschappelijke kwesties bij het gebruik van Location-Based-Services*. Brussel, HIG-HUB, 9-36.

RIGO, A. (2011) Ethische en maatschappelijke vragen bij het gebruik van Location Based Services (LBS) in de zorg, In: NUELANT, T., JENNES, G. e.a., *Stalking with a smile. Pedagogische en maatschappelijke kwesties bij het gebruik van Location-Based-Services*. Brussel, HIG-HUB, 37-66.

EMMERY, K., JENNES, G., VAN CROMBRUGGE, H. & RIGO, A. (2011) *Stalking with a smile: stalken of met een knipoog en een glimlach zorgen voor kinderen en ouderen? Survey Location Based Services*. Brussel: Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. Te raadplegen op: http://www.hig.be/documenten/05_Stalking_KE_tekst.pdf

Er werd een papervoorstel ingediend voor een conferentie in Barcelona en een artikel voorbereid dat in september in *Pedagogiek in de Praktijk* zal verschijnen.

Studiedag 19 maart 2011

Op de studievoormiddag 'Stalking with a smile': *Stalken of met een glimlach en een knipoog zorgen voor kinderen en ouderen?* op zaterdag 19 maart 2011 zetten Hans Van Crombrugge en Adelheid Rigo de belangrijkste bevindingen van het onderzoek uiteen.

De inleiding werd verzorgd door de Nederlandse filosoof prof. Jos de Mul (Erasmus Universiteit Rotterdam).

Jurist Jos Dumortier, hoogleraar aan de KULeuven, specialist in ICT-gerelateerde wetgeving, gaf inzicht in de juridische regelgeving en de knelpunten die zich terzake stellen.

Voor een overzicht van de bijdragen en presentaties, zie:
<http://www.hig.be/evenementen/studiedag-liveline-19maart2011.htm>

Maatschappelijke dienstverlening

Hans Van Crombrugge gaf op 26/02 op de studiedag over Nieuwe Media en Gezin een lezing over 'gezin en internet'.

In de pers

Zie: <http://www.hig.be/evenementen/studiedag-liveline-19maart2011.htm>

3. Ouderschap en opvoedingsondersteuning

Opvoeding en opvoedingsondersteuning krijgen bijzondere aandacht in het kenniscentrum en in de opleiding Gezinswetenschappen. Vorig jaar werd het onderzoek (door Kristien Nys) betreffende de implementatie van het decreet opvoedingsondersteuning afgewerkt. De afgelopen maanden en ook de volgende maanden krijgen de verspreiding van de resultaten en de verdere uitwerking en opvolging van opvoedingsondersteuning en -initiatieven aandacht. Op vraag van Expoo zal in het najaar een basis e-learningpakket inzake opvoedingsondersteuning worden ontwikkeld (o.l.v. Kristien Nys).

In het najaar zal Claire Wiewauters ism de Gezinsbond en het Kinderrechtencommissariaat in alle Vlaamse provincies voordrachten geven voor ouders over de gevoelswereld van kinderen.

Publicaties

NYS, K. (2011) Bevraging van de gemeenten in verband met de implementatie van het decreet opvoedingsondersteuning op lokaal niveau. Bevindingen voor de provincie Limburg (Hasselt, 22 maart 2011). Hasselt: Agentschap Jongerenwelzijn Limburg – Provinciaal Steunpunt Opvoedingsondersteuning Limburg. (http://www.hig.be/projecten/implementatie_decreet-OO.htm)

NYS, K., Het opvoeden van een meerling. In: Van Crombrugge & Van Leeuwen. (eds.). *Gezinnen in soorten. [in afwerking]*

VAN CROMBRUGGE, H. (2011) Ouderschap: geloof, hoop, liefde en vergiffenis. *Rondom Gezin*, 32(1), 16-24.

Maatschappelijke dienstverlening

Kristien Nys is lid van de stuurgroep opvoedingsondersteuning van de Gezinsbond en lid van het Lokaal Overleg Opvoedingsondersteuning in Brussel.

Claire Wiewauters gaf op 10/2 en 17/2 een tweedaagse vorming/opleiding voor 15-tal verantwoordelijken in de kinderopvang en buitenschoolse opvang te Neerpelt. 'De betekenis van het contextuele gedachtegoed van Ivan Boszormenyi Nagy voor het werk binnen de kinderopvang.'

Claire Wiewauters verzorgde op 22/2 vorming voor kandidaat adoptief ouders aangaande het concept loyaliteit, natuurlijk ouderschap en adoptief ouderschap. (organisatie: Gewenst Kind, Antwerpen)

De Protestantse Theologische Faculteit in Leuven/Heverlee vroeg de medewerking van Hans Van Crombrugge voor gastcollege(s) over 'Denken over opvoeden' in de lerarenopleiding (het boek 'Denken over opvoeden' is nu deel van de verplichte lectuur).

4. Gezin en school / Opvoeding en onderwijs

Hans Van Crombrugge bereidde een artikel voor voor de denkgroep 'Gezin en School' van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR). De denkgroep werd bijgewoond door Gaby Jennes (drie bijeenkomsten in 2011). Het thema Gezin en School zal het openingsthema worden van de Vlor in september. De publicatie, waarin o.a. het artikel van Hans Van Crombrugge over de taakverdeling tussen gezin en school, zal daar worden voorgesteld, evenals de visietekst die door de denkgroep werd voorbereid.

Publicaties

VAN CROMBRUGGE, H. (2011) Gezin, school, parochie en opvoeding. In: POLLEFEYT, D. (red.), *De jeugd van tegenwoordig - Jongerencultuur en geloofscommunicatie vandaag*. Leuven, Acco. [verschijnt in het najaar]

VAN CROMBRUGGE, H. (2011) School en gezin: enkele pedagogische reflecties. *De Katholieke Schoolgids*, 65(1), 3-7.

VAN CROMBRUGGE, H. (2011) Vorming tussen gisteren en morgen. In DERKSE, W. e.a. *Essays over vorming en onderwijs*. Den Haag, Nederlandse Onderwijsraad (Bundel bij Advies 'Onderwijs vormt'), 17-22.

Maatschappelijke dienstverlening

Hans Van Crombrugge is lid van de feitelijke vereniging (samen met Topsportschool Leuven, Kabinet Meuters, Anderlechttrainer Ariël Jacobs, en enkele vrijwilligers (o.a. Gilbert Maho, voormalig studiebegeleider STVV) en in overleg met Bloso, KBVB, Panathlon en Kinderrechtencommissariaat), die de thematiek/problematiek van onderwijs en studie van topsporters aan de orde wil stellen. Naast inventarisering van problemen, wordt gezocht naar mogelijke oplossingen en acties. Doelstelling: opzetten rondetafel met kinderrechtencommissariaat, ontwikkelen beleidsinstrumenten om sportclubs aan te zetten tot opzetten van adequate studiebegeleiding en samenwerking met onderwijs.

Hans Van Crombrugge gaf een lezing voor de VVKHO Masterclass over 'Pedagogische roeping' op 24 januari in Brussel en op 31 maart voor het VSKO over 'Juridisering in het onderwijs' op een studiedag voor inrichtende machten in Hasselt.

Op 26/5 organiseerde de politie een studiedag in Vilvoorde waaraan Hans Van Crombrugge een bijdrage leverde over 'Opvoeden bij trauma'. Gerd De Clerck gaf op 9 februari op vraag van Vormingplus Mechelen een lezing over 'Gendervriendelijk opvoeden'.

Internationaal

Op vraag van de Nederlandse Senaat werkte de Nederlandse Onderwijsraad een advies uit inzake de vormende rol van het onderwijs, en hoe die in balans te brengen met de vereisten van de arbeidsmarkt en de nood aan levenslang leren. Hans Van Crombrugge ontwikkelde in functie hiervan een pedagogisch kader om feitelijk onderwijs te toetsen op zijn vormende waarde en een hedendaags vormend onderwijs op te zetten.

Op 9 mei kon hij zijn voorstel presenteren tijdens het expertseminar 'Bildung from a lifelong perspective' in Budapest, georganiseerd door EUNEC, de koepel van de onderwijsraden van alle EU-lidstaten. (Voor meer informatie, zie: www.eunec.eu)

5. Informatie aan gezinnen: www.gidsvoorgezinnen.be / Brede gezinsthema's

In de Gids voor Gezinnen bundelen we de vele maatregelen die voor ondersteuning van gezinnen bestaan. De website www.gidsvoorgezinnen.be maakt gezinnen wegwijs in de hulp- en dienstverlening inzake relaties, huwen of samenwonen, kinderen en opvoeding, relatieproblemen en scheiding, werken, geld, wonen, onderwijs, vrije tijd en gezondheid en zorg. Daarbij hebben we oog voor verschillende gezinstypes en leefvormen: eenoudergezinnen, alleenstaanden, nieuw samengestelde gezinnen, holebi's, allochtone gezinnen... Ook inhoudelijk zetten we de bezoeker op weg en daarbij maken we

een duidelijke keuze om preventieve maatregelen uitgebreid aan bod te laten komen.

In januari 2011 hebben we een topaantal aan unieke bezoekers met 12.586. We analyseerden de bezoekerscijfers en passen de pagina's aan met actuele maatregelen en inhoudelijke informatie.

De 'Gids voor Gezinnen' wordt opgevolgd door Kathleen Emmery.

Publicaties

www.gidsvoorgezinnen.be

GELDOF, D. (2011) Nood aan interculturalisering. Steden verkleuren sneller dan sociaal werk, in: *Alert* 37 (2): 8-18.

GELDOF, D. (2011) New challenges for urban social work and urban social work research, in: *European Journal of Social Work*, vol. 14, no. 1: 27-39.

Maatschappelijke dienstverlening

Op vraag van de faculteit Theologie (KULeuven) gaf Hans Van Crombrugge een lezing over 'Gezin en Samenleving'. (Averbode 11/02).

Het thema 'Gezin, werk en opvoeding' werd door Hans Van Crombrugge gebracht voor een gezinsgroep op 25 maart in Gent.

Koen Baeten gaf diverse uiteenzettingen over partnerrelatie en psychoanalyse: Van sprookjesprins tot horrorfiguur: Vilvoorde, 28/01/2011.

Relatieopbouw en conflict: voor de vakgroep Relatie- en Communicatiewetenschappen van de Universiteit Hasselt, 28/01/2011 en 11/02/2011.

Seksualiteit, jongeren en de toekomst, voor denktank Think Grace, 19 april 2011.

Lotgevallen van de drift: presentatie op een seminarie van psychotherapeuten te Antwerpen, 10 mei 2011.

Seksualiteit en psychoanalyse: presentatie op een seminarie van de Belgische School voor Psychoanalyse te Elewijt, 18 juni 2011.

Op 25 maart diende Koen Baeten zijn doctoraat in onder de werktitel 'De kloof tussen burger en politiek: psychoanalytische reflecties'. De verdediging zal nog dit jaar plaatsvinden.

Gaby Jennes is lid van de jury voor de beoordeling van de inzendingen van de Hugo Van Mierloprijs (bevorderen en ondersteunen vaderschap), lid van de jury van het Fonds van Barones van Oldeneel tot Oldenzeel (structurele aanpak van dakloosheid) en lid van het decoderingscomité van het Luisternetwerk bij de Koning Boudewijnstichting.

Gaby Jennes is lid van de Raad van Bestuur van Amazone (Resourcecentrum voor vrouwen) in Brussel.

6. Genetische diagnostiek en ethiek

Vraagstukken met betrekking tot de ethische aspecten van pre- en postnatale diagnostiek worden opgevolgd door Adelheid Rigo.

De afgelopen maanden werd in het kader van de voorbereiding van het – ondertussen goedgekeurde - pwo-project 'Prenatale Screening en diagnostiek: een moreel imperatief' (start november 2011).

Contacten werden gelegd met diverse stakeholders (HUBrussel, KAHO, VUB, KULeuven), contacten die verder ondersteuning en academische input zullen geven bij het uit te voeren onderzoek.

Publicaties

RIGO, A. (2011) Ethische aspecten van pre-implantatie genetische diagnostiek met HLA-typing, in *Ethische Perspectieven* 21 (2): 106-120. [ter perse]

STUY, J., RIGO, A. (2011) *Morele verantwoordelijkheid, de waarde van menselijk leven en prenatale diagnose* in *Ethische Perspectieven* 21 (2): 164-168. [ter perse]

Maatschappelijke dienstverlening

Adelheid Rigo nam deel aan het debat 'Ethiek Of Instinct? De wortels van goed en kwaad', op 24/02/2011 te Wilrijk, georganiseerd door het Studie- en Actiecentrum voor Maatschappelijke Welzijnszorg in samenwerking met het tijdschrift 'Psyche en Brein'. Andere sprekers waren: prof. dr. Johan de Tavenier, prof. dr. Luc Braekmans, prof. dr. Jan Verplaetse; moderator: prof. dr. Johan Van der Vloet.

Verslag in *Tertio* 581 (29/03/2011), onder de titel 'Op weg naar het morele brein?'

7. Levensbeschouwing

Sinds de uitgave van 'Zin in Gezin' (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Lannoo, 2008) zijn vooral Hans Van Crombrugge en Joris Dewispelaere de sterkhouders voor de thema's levensbeschouwing en onderwijs en levensbeschouwing en relaties.

In het kader van de 'Week van de opvoeding 2011' (mei 2011) werd een door een groot en divers publiek bijgewoonde studiedag georganiseerd over '**Opvoeden met de Koran**' (zie verder onder **II Bijscholingen**).

Publicatie

VAN CROMBRUGGE, H. (2011). Islamitisch ouder zijn in het Westen. *Tertio*, 11 mei, p. 4.

Maatschappelijke dienstverlening

Op 13 en 27 mei nam Joris Dewispelaere deel aan de expertengroep georganiseerd door het departement onderwijs- AKOV (Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming) over het thema 'Levensbeschouwing en zingeving in het onderwijs'. Het 'Forumgesprek Levensbeschouwing' boog zich over vragen m.b.t. levensbeschouwing en ontwikkeling van burgerzin in een multiculturele samenleving.

Er wordt een studiedag voorbereid over 'Inspiratiebronnen in duurzame partnerrelaties' (einde oktober 2011).

Hans Van Crombrugge maakt deel uit van de Stuurgroep van het PWO-project 'Levensbeschouwelijke competenties van de leerkracht', KAHO Sint-Lieven.

Op 1 maart gaf Hans Van Crombrugge een workshop voor Dar Es Salaam onder de titel 'Islam en opvoeding'. Voor de veiligheidscel van de stad Mechelen werd dezelfde lezing gegeven op 7 april. Erasmushogeschool organiseerde een studiedag voor islamleerkrachten waar Hans Van Crombrugge een bijdrage leverde over 'Levensbeschouwing en opvoeding' (10 mei).

Internationaal

Hans van Crombrugge was als 'critical friend' uitgenodigd op een Internationaal Seminarie (georganiseerd door De Driestar in Gouda) waar een onderzoeksproject over christelijke identiteit van Nederlandse, Zuid-Afrikaanse en Hongaarse Hogescholen werd voorgesteld en besproken. Hans Van Crombrugge bracht een kritische evaluatie van het project. Hij onderzocht ook een mogelijke samenwerking voor de toekomst (11 mei 2011).

Op 25 mei gaf Hans Van Crombrugge in Gouda (Driestar) een gastcollege met als titel 'Fénelon: spiritualiteit en opvoeding'.

8. Publicaties buiten categorie

VAN CROMBRUGGE, H. (2011) De openingsles als venster op het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. In: KEIRSE, M. (e.a.), *Gezinswetenschappen. 50 jaar thuis in opvoeding, relaties en samenleving*. Brussel, HIG-HUB, 65-77.

VERSTAPPEN, L. (2011) Van opleiding naar kenniscentrum. In: KEIRSE, M. (e.a.), *Gezinswetenschappen. 50 jaar thuis in opvoeding, relaties en samenleving*. Brussel, HIG-HUB, 9-38.

LUYTEN, D. (2011) Het OCMW, een evoluerend centrum in een evoluerende maatschappij. Verschijnt in supplement 83 van de *Praktijkids Management Lokale Besturen*, Kluwer, juli 2011.

II Bijscholingen

In het voorjaar van 2011 organiseerden we zes korte opleidingen over de volgende thema's:

De positie en rechten van gebruikers van zorgvoorzieningen met speciale aandacht voor de familiale vertegenwoordiging (18 jan en 1 feb 2011)

Docent: Marianne De Boodt

Kansen en risico's in de ontwikkeling van kinderen in nieuwe gezinssituaties (11 en 18 feb 2011)

Docent: Patrick Meurs

Inschatting van en interventies ten behoeve van kinderen in risicosituaties bij echtscheiding en in nieuwe gezinssituaties (24 feb en 3 maart 2011)

Docent: Annik Lampo

De betekenis van het contextuele gedachtegoed voor de begeleiding van gezinsrelaties (31 maart, 28 april, 12 en 26 mei)

Docent: Claire Wiewauters

Intrafamiliaal geweld en oudermis(be)handeling (29 april 2011)

Docent: Els Messelis

Kennismaking met islamitische visies op relaties en opvoeding (5, 12 en 19 mei 2011)

De docenten zijn deskundigen met diverse achtergrond

Op dag 1 (algemeen-inleidend) kregen we bijdragen van:

- Johan Leman (antropoloog, hoogleraar in de sociale en culturele antropologie, Faculteit Sociale Wetenschappen, K.U. Leuven; voorzitter van het Brusselse regionaal integratiecentrum Foyer vzw);
- Bleri Lleshi (master in de politieke wetenschappen en in de filosofie, VUB; medewerker Alba vzw);
- Jamal Maftouhi (imam).

De sprekers op dag 2 (themapdag over relaties en man-vrouwverhoudingen) waren:

- Sultan Balli (psychologe, docente aan de Karel de Grote Hogeschool te Antwerpen en Katholieke Hogeschool Leuven te Heverlee);
- Els Vanderwaeren (doctor in de sociale wetenschappen en master in de Arabistiek en Islamkunde);
- Saida El Fekri (stafmedewerkster bij de Federatie van Marokkaanse Verenigingen).

Dag 3 van deze bijscholing (themadag over opvoeding) viel samen met de Week van de Opvoeding en kreeg een speciale invulling, als reflectiedag onder de titel:

'Groeï mee: Opvoeden met de koran': 19 mei 2011

De 3de dag in de editie van 2011 van de bijscholing, de thema dag over opvoeding, viel samen met de Week van de Opvoeding en kreeg een speciale invulling, als reflectiedag onder de titel 'Groeï mee: Opvoeden met de koran' (19 mei 2011).

Centrale gast was de islamoloog Tariq Ramadan.

Werkten verder mee aan deze dag:

- Hans Van Crombrugge;
- Jamal El Boujddaini (Taimoem, De Touter vzw);
- Sigrid Arents & Mimount El Yahyaoui (Huis der Gezinnen);
- Fatih Şeyhođlu (intercultureel medewerker in een CLB);
- Ahmed Azzouz (inspecteur islamitisch onderricht en voorzitter van de El Ouahda moskee in Antwerpen).

125 personen namen deel.

Voor een samenvatting van de lezing van Tariq Ramadan en de presentaties, zie: http://www.hig.be/studenten/toekomstige/opleidingkdvislam_2011.htm

III Netwerken

Deelname aan studiedagen en netwerking door stafmedewerkers van het kenniscentrum: zie overzicht op het HIG-intranet, op de schijf 'Communicatie', onder Kenniscentrum/Studiedagen/Externe studiedagen.